

Věc T-201/04

Microsoft Corp.

v.

Komise Evropských společenství

„Hospodářská soutěž – Zneužití dominantního postavení – Operační systémy pro klientské osobní počítače – Operační systémy pro servery určené k podpoře pracovních skupin – Záznamové přehrávače multimédií – Rozhodnutí, kterým se konstatují protiprávní jednání porušující článek 82 ES – Odmítnutí podniku v dominantním postavení poskytnout informace ohledně interoperability a povolit jejich využití – Podmínění podnikem v dominantním postavení přístupu k jeho operačnímu systému pro klientské osobní počítače současným porízením jeho přehrávače multimédií – Nápravná opatření – Ustanovení nezávislého zmocněnce – Pokuta – Určení výše – Proporcionalita“

Rozsudek Soudu (velkého senátu) ze dne 17. září 2007 II - 3619

Shrnutí rozsudku

1. *Hospodářská soutěž – Správní řízení – Rozhodnutí Komise konstatující protiprávní jednání – Rozhodnutí vyžadující komplexní technické a hospodářské posouzení*
(Články 81 ES a 82 ES)

2. *Řízení – Návrh na zahájení řízení – Replika – Formální náležitosti*
[Statut Soudního dvora, článek 21; jednací řád Soudu, čl. 44 odst. 1 písm. c)]
3. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Pojem – Povinnosti příslušející podniku v dominantním postavení*
(Článek 82 ES)
4. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Pojem – Povinnosti příslušející podniku v dominantním postavení*
(Článek 82 ES)
5. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
6. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
7. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
8. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Relevantní trh – Vymezení – Kritéria*
(Článek 82 ES; sdělení Komise 97/C 372/03)
9. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Pákový efekt*
(Článek 82 ES)
10. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)

11. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
12. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
13. *Mezinárodní dohody – Dohody Společenství – Přednost pouze před sekundárním právem – Důsledek v oblasti výkladu práva Společenství – Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS)*
14. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Odmítnutí poskytnutí licence na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví*
(Článek 82 ES)
15. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Vázaný prodej*
(Článek 82 ES)
16. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Vázaný prodej*
(Článek 82 ES)
17. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Vázaný prodej*
(Článek 82 ES)
18. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Vázaný prodej*
(Článek 82 ES)
19. *Hospodářská soutěž – Dominantní postavení – Zneužití – Pojem – Povinnosti příslušející podniku v dominantním postavení – Hospodářská soutěž zásluhami*
(Článek 82 ES)

20. *Žaloba na neplatnost – Žalobní důvody – Nemožnost dovolávat se dohod WTO pro zpochybnění legality aktu Společenství – Výjimky*
(Článek 230 ES)
21. *Hospodářská soutěž – Správní řízení – Rozhodnutí Komise konstatující protiprávní jednání – Nápravná opatření*
(Článek 82 ES; nařízení Rady č. 17, články 3, 14 a 16)
22. *Hospodářská soutěž – Pokuty – Výše – Stanovení – Kritéria*
(Článek 82 ES)

1. I když soud Společenství obecně vykonává úplný přezkum otázky, zda jsou, či nejsou splněny podmínky uplatnění pravidel hospodářské soutěže, jeho přezkum komplexních hospodářských posouzení uskutečněných Komisí se však musí omezit na ověření dodržení procesních pravidel a pravidel týkajících se odůvodnění, jakož i věcné správnosti skutkových zjištění, neexistence zjevně nesprávného posouzení a zneužití pravomoci.

I když však soud Společenství přiznává Komisi určité volné uvážení v hospodářské nebo technické oblasti, neznamená to, že soud Společenství nesmí přezkoumávat výklad údajů této povahy provedený Komisí. Soud Společenství totiž musí zejména ověřit nejen věcnou správnost uplatněných důkazů, jejich věrohodnost a soudržnost, ale rovněž musí přezkoumat, zda tyto důkazy představují veškeré relevantní údaje, jež musí být při posuzování komplexní situace vzaty v úvahu, a zda o ně lze opřít závěry, které z nich byly vyvozeny.

(viz body 87–89, 379, 482, 564)

Stejně tak je-li rozhodnutí Komise výsledkem komplexních technických posouzení, tato posouzení jsou v zásadě předmětem omezeného soudního přezkumu, který předpokládá, že soud Společenství nemůže nahradit svým posouzením skutkových okolností posouzení Komise.

2. Na základě článku 21 statutu Soudního dvora a čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího

řádu Soudu musí všechny žaloby obsahovat předmět sporu a stručný popis dovolávaných žalobních důvodů. Podle ustálené judikatury je pro to, aby byla žaloba přípustná, nezbytné, aby hlavní skutkové a právní okolnosti, na kterých je založena, vyplývaly, přinejmenším stručně, ale uceleně a srozumitelně, z textu samotné žaloby. Ačkoliv obsah žaloby lze podpořit a doplnit v konkrétních bodech odkazy na určité výňatky z písemností, které tvoří její přílohu, obecný odkaz na ostatní písemnosti, byť přiložené k žalobě, nemůže zhojit neexistenci základních prvků právní argumentace, které podle výše uvedeného ustanovení musejí být uvedeny v žalobě.

Tento výklad článku 21 statutu Soudního dvora a čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu Soudu se vztahuje rovněž na podmínky přípustnosti repliky, která je určena podle čl. 47 odst. 1 téhož jednacího řádu k doplnění žaloby.

(viz body 94–95, 99, 483)

Mimoto Soudu nepřísluší vyhledávat a určovat v přílohách žalobní důvody a argumenty, které by mohl pokládat za důvody představující základ žaloby, neboť přílohy mají čistě důkazní a pomocnou funkci.

3. Článek 82 ES se vztahuje na chování jedné nebo více hospodářských entit spočívající ve zneužití hospodářské síly, která umožňuje dotyčné hospodářské entitě bránit zachování účinné hospodářské soutěže na relevantním trhu tím, že jí poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na jejích soutěžitelích, zákaznících a nakonec i spotřebitelích.

Soud může zohlednit pouze přílohy, které podporují nebo doplňují skutkové a právní okolnosti výslovně uvedené žalobcem nebo žalovaným v samotném textu podání.

I když konstatování existence dominantního postavení samo o sobě neznamená žádnou výtku vůči dotyčnému podniku, tento podnik má nicméně, bez ohledu

na příčiny takového postavení, zvláštní odpovědnost za to, že jeho chování nebude na újmu účinné a nenarušené hospodářské soutěži na společném trhu.

záno, že existující stupeň interoperability neumožňuje těmto vývojářům zůstat životaschopně přítomni na trhu, vyplývá z toho, že došlo k narušení zachování účinné hospodářské soutěže na tomto trhu.

(viz bod 229)

4. V rámci řízení zahájeného na základě článku 82 ES může Komise definovat pojem „interoperability“ jako schopnost dvou softwarových výrobků vzájemně si vyměňovat a užívat informace za účelem umožnit každému z těchto softwarových výrobků fungovat všemi stanovenými způsoby, aniž by byla vázaná definicí tohoto pojmu uvedenou ve směrnici 91/250 o právní ochraně počítačových programů, od níž se však neodchyluje.

Tím, že jako nápravné opatření uložila podniku v dominantním postavení povinnost zpřístupnit „informace ohledně interoperability“, Komise usiluje o zpřístupnění podrobného technického popisu některých pravidel vzájemného propojení a interakce použitelných uvnitř podnikových sítí určených k podpoře pracovních skupin pro poskytování služeb určených k podpoře pracovních skupin. Tento popis se nevztahuje na způsob, jakým podnik uvedená pravidla provádí, a zejména tedy ne na vnitřní strukturu nebo zdrojový kód jeho výrobků.

V tomto rámci Komise může stanovit „stupeň interoperability“ softwarových výrobků podle toho, co je podle ní s ohledem na článek 82 ES nezbytné pro umožnění vývojářům operačních systémů pro servery určené k podpoře pracovních skupin, kteří soutěží s vývojářem v dominantním postavení, zůstat životaschopně na trhu. Pokud je proká-

Stupeň interoperability takto stanovený Komisí umožňuje konkurenčním operačním systémům být interoperabilní s architekturou domény podniku v dominantním postavení rovnocenným způsobem, aby mohly životaschopně soutěžit s operačními systémy posledně uvedeného podniku. Neznamená to, že konkurenční výrobky fungují přesně

stejným způsobem jako jeho a neumožňuje svým soutěžitelům „klonovat“ nebo reprodukovat jeho výrobky nebo některé jejich vlastnosti.

a tedy řešení nejpříznivější pro dotčený podnik v dominantním postavení. V takové situaci je tedy vhodné ověřit, zda jsou splněny podmínky umožňující uložit podniku v dominantním postavení povinnost poskytnout licenci týkající se práv duševního vlastnictví.

(viz body 192, 206, 225, 227–228, 230, 234, 236–238, 241, 259, 374–375)

(viz body 283–284, 290)

5. Komise se v rámci rozhodnutí, kterým se ukládá sankce za odmítnutí podniku v dominantním postavení poskytnout konkurenčním podnikům informace o interoperabilitě softwarových výrobků, může zdržet přijetí stanoviska k otázce, zda jsou komunikační protokoly podniku nebo specifikace těchto protokolů předmětem práv duševního vlastnictví, a předpokládat, že podnik může taková práva uplatnit. Komise tak může vycházet z předpokladu, podle kterého je možné, že odmítnutí poskytnutí informací o interoperabilitě není pouhým odmítnutím poskytnout výrobek nebo službu nezbytnou k výkonu určité činnosti, ale odmítnutím poskytnout třetí osobě licenci týkající se práv duševního vlastnictví. Komise totiž takto vybírá nejstříktnější právní řešení,

6. I když si mohou podniky v zásadě zvolit své obchodní partnery, odmítnutí dodávat učiněné podnikem v dominantním postavení může být za určitých okolností, a není-li objektivně odůvodněné, zneužitím dominantního postavení ve smyslu článku 82 ES.

Skutečnost, že podnik v dominantním postavení odmítá poskytnout třetí osobě licenci na užití výrobku, který je předmětem práva duševního vlastnictví, nemůže být sama o sobě zneužitím dominantního postavení ve smyslu článku 82 ES.

Pouze za výjimečných okolností může výkon výlučného práva majitelem práva duševního vlastnictví vést k takovému zneužití, a je tedy ve veřejném zájmu zachování účinné hospodářské soutěže na trhu povoleno zasáhnout do výlučného práva majitele práva duševního vlastnictví tak, že se mu uloží povinnost poskytnout licenci třetím osobám, které se snaží vstoupit na tento trh nebo se na něm udržet.

Za výjimečné musí být považovány zejména následující okolnosti: zaprvé, odmítnutí se týká výrobku nebo služby nezbytné pro výkon dané činnosti na sousedním trhu; zadruhé, odmítnutí může vyloučit veškerou účinnou hospodářskou soutěž na sousedním trhu; zatřetí, odmítnutí brání vzniku nového výrobku, pro který existuje potenciální poptávka spotřebitelů.

Jakmile je prokázáno, že existují takové okolnosti, odmítnutí majitele práva duševního vlastnictví v dominantním postavení poskytnout licenci může porušit článek 82 ES, ledaže by bylo objektivně odůvodněné.

pro výkon dané činnosti mohlo být považováno za zneužívající, je třeba rozlišovat dva trhy, tedy jednak trh tvořený uvedeným výrobkem nebo uvedenou službou, na kterém má podnik, který odmítá, dominantní postavení, a jednak trh sousední, na kterém je dotčený výrobek nebo služba využívána pro výrobu jiného výrobku nebo pro poskytnutí jiné služby. Skutečnost, že nezbytný výrobek nebo služba nejsou uváděny na trh odděleně, nevylučuje bez dalšího možnost shledat, že existuje odlišný trh. Postačuje, aby mohl být identifikován potenciální, nebo i hypotetický trh. O takový případ se jedná, pokud jsou výrobky nebo služby nezbytné pro výkon dané činnosti a pokud pro ně existuje skutečná poptávka ze strany podniků, které hodlají vykonávat tuto činnost. Určující je, že mohou být identifikována dvě odlišná stadia výroby, spojená v tom smyslu, že je předcházející výrobek nezbytným pro dodání navazujícího výrobku.

(viz body 319, 331–335, 691, 1336)

Konečně k tomu, aby odmítnutí zpřístupnit výrobek nebo službu nezbytnou

7. Pro účely uplatnění článku 82 ES na odmítnutí poskytnutí licence na trhu operačních systémů pro servery určené k podpoře pracovních skupin

podnikem v dominantním postavení musí být „informace o interoperabilitě“ považovány za „nezbytné“ zejména proto, že interoperabilita má velký význam pro hospodářskou soutěž na tomto trhu, a to i když důsledkem jejich nedostupnosti je pouze postupné, a nikoliv okamžité vyloučení hospodářské soutěže.

Co se týče operačních systémů, může Komise oprávněně shledat, že existuje trh operačních systémů pro servery určené k podpoře pracovních skupin, který je odlišný od trhu operačních systémů pro klientské osobní počítače.

(viz body 484–485, 531)

(viz body 381, 428)

8. Jak vyplývá ze sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství, „relevantní výrobní trh zahrnuje všechny výrobky a/nebo služby, které jsou spotřebitelem s ohledem na jejich vlastnosti, ceny a zamýšlené použití považovány za zaměnitelné nebo zastupitelné“. Nahraditelnost na straně nabídky lze také brát v úvahu při vymezování relevantního trhu v situacích, kdy se její vliv rovná nahrazení poptávky ve smyslu účinnosti a bezprostřednosti. To znamená, že dodavatelé mohou převést výrobu na relevantní výrobky a v krátké době je uvést na trh, aniž by jim vznikaly významné další náklady nebo rizika jako reakce na malé, ale trvalé změny relativních cen.

9. Když v rámci řízení podle článku 82 ES Komise podniku vytýká, že využil prostřednictvím „pákového efektu“ (leveraging) téměř monopolního postavení, které má na výrobním trhu, aby ovlivnil druhý výrobní trh, původem zneužívajícího chování vytýkaného podniku je dominantní postavení, které má na prvním výrobním trhu. I když tedy Komise měla nesprávně za to, že se podnik nachází v dominantním postavení na druhém výrobním trhu, tato skutečnost nemůže sama o sobě postačovat k závěru, že Komise nesprávně shledala existenci zneužití dominantního postavení.

(viz bod 559)

10. Pro účely použití čl. 82 ES jsou totiž výrazy „představuje riziko vyloučení hospodářské soutěže“ a „může vyloučit veškerou hospodářskou soutěž“ nerozdílně používány soudem Společenství za účelem vyjádření stejné myšlenky, tedy že se článek 82 ES nepoužije až od okamžiku, ve kterém již neexistuje, nebo již téměř neexistuje hospodářská soutěž na trhu. Pokud by Komise musela čekat až do doby, kdy budou soutěžitelé vyloučeni z trhu nebo kdy takové vyloučení bude dostatečně bezprostřední, předtím než by mohla zasáhnout na základě tohoto ustanovení, bylo by to zjevně v rozporu s jeho cílem, kterým je chránit nenarušenou hospodářskou soutěž na společném trhu, a zejména chránit dosud existující hospodářskou soutěž na relevantním trhu.

Pro účely prokázání porušení článku 82 ES je totiž třeba, aby dotčené odmítnutí představovalo riziko vyloučení veškeré účinné hospodářské soutěže na trhu nebo aby takovou soutěž mohlo vyloučit. V tomto ohledu je třeba upřesnit, že skutečnost, že soutěžitelé podniku, který má dominantní postavení, nadále okrajově zůstávají v určitých „koutech“ trhu, nemůže postačovat k závěru, že taková hospodářská soutěž existuje.

(viz body 561–563, 593)

Co se týče odmítnutí podniku v dominantním postavení poskytnout licenci na trhu operačních systémů pro servery určené k podpoře pracovních skupin, Komise o to opodstatněněji uplatňuje článek 82 ES předtím, než zcela nastane vyloučení hospodářské soutěže, neboť tento trh se vyznačuje významnými síťovými účinky, a takové vyloučení by tedy bylo obtížné zvrátitelné.

11. Okolnost, že chování vytýkané podniku v dominantním postavení zabraňuje vzniku nového výrobku na trhu, musí být zohledněna v kontextu čl. 82 druhého pododstavce písm. b) ES, který zakazuje zneužívající jednání spočívající „v omezování výroby, odbytu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů“.

Okolnost týkající se vzniku nového výrobku nemůže být jediným parametrem umožňujícím určit, zda odmítnutí poskytnout licenci k výkonu práva duševního vlastnictví může být na úkor spotřebitelů ve smyslu čl. 82 druhého

Není nezbytné prokázat vyloučení veškeré hospodářské soutěže na trhu.

pododstavce písm. b) ES. Jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení, k takové újmě může dojít v případě omezení nejen výroby nebo odbytu, ale i technického vývoje.

postavení, aby prokázala, že argumenty a důkazy uplatněné uvedeným podnikem nemohou obstát, a že tedy uvedené odůvodnění nelze přijmout.

Článek 82 ES se vztahuje nejen na jednání, která mohou způsobit přímou újmu spotřebitelům, ale rovněž na jednání, která jim působí nepřímou újmu tím, že narušují strukturu účinné hospodářské soutěže.

Pouhá skutečnost že se na výrobek vztahují práva duševního vlastnictví, nemůže být objektivním odůvodněním odmítnutí poskytnutí licence. Pokud by totiž pouhé držení práv duševního vlastnictví mohlo být samo o sobě objektivním odůvodněním takového odmítnutí, výjimka stanovená judikaturou by se nikdy nemohla uplatnit.

(viz body 643, 647, 664)

Přísluší tak podniku v dominantním postavení, který tvrdí, že zpřístupnění technologie, na kterou se vztahují práva duševního vlastnictví, třetím osobám má závažný negativní dopad na jeho motivační inovovat, aby to dokázal.

(viz body 688–690, 697, 1144)

12. I když důkazní břemeno prokázat existenci okolností představujících porušení článku 82 ES nese Komise, přísluší nicméně dotčenému podniku v dominantním postavení, a nikoliv Komisi, aby v daném případě uplatnil před koncem správního řízení případné objektivní odůvodnění a v tomto ohledu uvedl argumenty a předložil důkazy. Komisi dále přísluší, pokud hodlá učinit závěr, že existuje zneužití dominantního

13. Přednost mezinárodních dohod uzavřených Společenstvím před předpisy sekundárního práva znamená, že je nutné posledně uvedené vykládat v co největším možném rozsahu v souladu s uvedenými dohodami. Tato zásada

konformního výkladu se uplatní pouze v případě, kdy mezinárodní dohoda má přednost před dotčeným předpisem práva Společenství. Vzhledem k tomu, že mezinárodní dohoda, jakou je dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS), nemá přednost před primárním právem Společenství, tato zásada nemůže být uplatněna, zejména když je ustanovením, které údajně podléhá výkladu, článek 82 ES.

tribuovat operační systémy pro servery určené k podpoře pracovních skupin, a povolil těmto podnikům používat tyto informace „za přiměřených a nediskriminačních podmínek“, nijak to sankcionovanému podniku nebrání zpřístupnit tyto informace prostřednictvím licence, jestliže se požadované informace vztahují k technologii, která je předmětem patentu nebo se na ni vztahuje jiné právo duševního vlastnictví.

Krom toho v situaci, kdy má Komise uplatnit článek 82 ES na skutkové a právní okolnosti projednávaného případu a kdy je třeba předpokládat, není-li prokázán opak, že závěry, ke kterým v tomto ohledu dospěla, jsou jediné, které mohla platně přijmout, Komise nemusí, ve vlastním slova smyslu, učinit volbu mezi několika možnými výklady ustanovení práva Společenství.

Skutečnost, že je vyžadováno, aby podmínky, kterým budou podléhat tyto případné licence, byly přiměřené a nediskriminační, nikterak neznámá, že podnik v dominantním postavení musí uložit shodné podmínky každému podniku, který o takové licence požádá. Není totiž vyloučeno, aby tyto podmínky mohly být přizpůsobeny situaci každého z těchto podniků a aby závisely například na rozsahu informací, ke kterým si přejí mít přístup, nebo na typu výrobků, do kterých je hodlají implementovat.

(viz body 797–799)

(viz body 808, 810–811)

14. Když Komise ukládá sankci za porušení článku 82 ES a nařídí podniku v dominantním postavení, aby zpřístupnil „informace ohledně interoperability“ podnikům, které si přejí vyvíjet a dis-

15. Pro rozhodnutí, že chování podniku v dominantním postavení představuje zneužívající vázaný prodej, může Komise oprávněně vycházet ze čtyř následujících

skutečností: zaprvé, vázající výrobek a vázaný výrobek jsou dva odlišné výrobky; zadruhé, dotčený podnik má na trhu vázajícího výrobku dominantní postavení; zatřetí, uvedený podnik nedává spotřebitelům volbu získat vázající výrobek bez vázaného výrobku; začtvrté, dotčené jednání omezuje hospodářskou soutěž. Komise také zohlední skutečnost, že vázaný prodej není objektivně odůvodněn.

vychází z článku 82 jako celku, a nikoliv výlučně z čl. 82 druhého pododstavce písm. d) ES.

(viz body 842–843, 852, 859–861, 1151–1152)

Takové odůvodnění nemůže spočívat ve výhodách, které by vyplývaly ze skutečnosti, že vázaný prodej by zajišťoval jednotnou přítomnost výrobku na trhu. Nemůže být totiž připuštěno, aby byl tento výsledek uložen jednostranně podnikem v dominantním postavení prostřednictvím vázaného prodeje.

16. Otázka, zda jsou výrobky odlišné pro účely analýzy podle článku 82 ES, musí být posouzena s ohledem na poptávku spotřebitelů. V případě neexistence nezávislé poptávky po údajně vázaném výrobku, se nemůže jednat o odlišné výrobky, a tedy ani o zneužívající vázaný prodej.

Komplementární výrobky mohou být odlišnými výrobky pro účely uplatnění článku 82 ES.

Vzhledem k tomu, že výčet zneužívajících jednání uvedený v článku 82 ES není taxativní, vázaný prodej praktikovaný podnikem v dominantním postavení může porušovat článek 82 ES, i když neodpovídá příkladu uvedenému v čl. 82 druhém pododstavci písm. d) ES. Komise tedy pro konstatování existence zneužívajícího vázaného prodeje oprávněně

Skutečnost, že na trhu existují nezávislé společnosti specializované v oblasti výroby a prodeje vázaného výrobku, je závažným ukazatelem existence odlišného trhu pro tento výrobek.

Skutečnost, že k vázanému prodeji dochází v podobě technické integrace

jednoho výrobku do druhého výrobku, neznamená, že by tato integrace nemohla být z hlediska posouzení jejího dopadu na trh kvalifikována jako vázaný prodej dvou odlišných výrobků.

17. V oblasti vázaných prodejů z čl. 82 druhého pododstavce písm. d) ES ani z judikatury nevyplyvá, že spotřebitelé musí nutně platit určitou cenu za vázaný výrobek, aby bylo možné mít za to, že jim jsou ukládána další plnění ve smyslu tohoto ustanovení.

Krom toho i když je vázaný prodej dvou výrobků v souladu s obchodními zvyklostmi nebo když existuje přirozený vztah mezi oběma dotýcnými výrobky, může nicméně představovat zneužití ve smyslu článku 82 ES, ledaže by byl objektivně odůvodněn.

Krom toho ani článek 82 druhý pododstavec písm. d) ES, ani judikatura v oblasti vázaných prodejů nevyžadují, aby byli spotřebitelé nuceni používat vázaný výrobek nebo aby jim bylo zabráněno používat stejný výrobek dodávaný soutěžitelem podniku v dominantním postavení, k tomu, aby podmínka spočívající v podmínění uzavření smluv přijetím dalšího plnění mohla být považována za splněnou.

Co se týče operačních systémů pro klientské osobní počítače na straně jedné a záznamových přehrávačů multimédií na straně druhé, je třeba mít za to, že jsou dvěma odlišnými výrobky pro účely uplatnění článku 82 ES, vzhledem k povaze a technickým vlastnostem dotčených výrobků, skutečností pozorovaných na trhu, historii vývoje uvedených výrobků, jakož i k obchodní praxi podniku v dominantním postavení na trhu operačních systémů pro klientské osobní počítače.

(viz body 969–970)

(viz body 917–918, 921–922, 925, 927, 933, 935, 942, 1341)

18. I když je pravda, že ani čl. 82 druhý pododstavec písm. d) ES, ani obecněji článek 82 ES neodkazují na protisoutěžní účinek uvedeného jednání, nic to nemění na skutečnosti, že jednání bude v zásadě

považováno za zneužívající, pouze může-li omezit hospodářskou soutěž.

Pro účely uplatnění článku 82 ES v oblasti vázaných prodejů může Komise zkoumat konkrétní účinky, které vázaný prodej již měl na trhu, jakož i způsob, jakým se měl tento trh vyvíjet, spíše než aby se spokojila se závěrem – jak to běžně činí ve věcech v oblasti zneužíváních vázaných prodejů –, že uvedený vázaný prodej má účinek vyloučení na trhu *per se*, což neznamená, že přijala novou právní teorii.

světě v tom smyslu, že tomuto přehrávači multimédií umožňuje automaticky získat úroveň proniknutí na trh odpovídající úrovni proniknutí na trh operačního systému pro klientské osobní počítače podniku v dominantním postavení, a to aniž by musel soutěžit s konkurenčními výrobky na základě výkonů. Takový vázaný prodej může krom toho mít nezanedbatelný vliv na dodavatele obsahu a vývojáře softwaru, neboť trh záznamových přehrávačů multimédií se vyznačuje významnými nepřímými síťovými účinky.

(viz body 867, 1035–1036, 1038, 1058, 1060–1061)

Skutečnost, že podnik v dominantním postavení na trhu operačních systémů pro klientské osobní počítače spojí záznamový přehrávač multimédií s operačním systémem pro klientské osobní počítače – který je předem instalován na velké většině klientských osobních počítačů prodávaných ve světě –, aniž by bylo možné prvně uvedený z druhého odejmout, umožňuje tomuto přehrávači multimédií mít prospěch z všudypřítomnosti uvedeného operačního systému na klientských osobních počítačích, všudypřítomnosti, kterou ostatní způsoby distribuce přehrávačů multimédií nemohou vyvážit. Vázaný prodej tak poskytuje přehrávači multimédií nebyvalou možnost být přítomen na klientských osobních počítačích ve

19. Cílem článku 82 ES je zakázat podniku v dominantním postavení, aby posílil své postavení použitím jiných prostředků, než které spadají do hospodářské soutěže na základě výkonnosti.

(viz bod 1070)

20. Vzhledem ke své povaze a struktuře nepatří dohody Světové obchodní orga-

nizace (WTO) v zásadě mezi normy, ve vztahu k nimž Soudní dvůr přezkoumává legalitu aktů orgánů Společenství. Soudu Společenství přísluší přezkoumat legalitu dotčeného aktu Společenství s ohledem na pravidla WTO pouze v případě, že Společenství zamýšlelo splnit zvláštní povinnost, k jejímuž splnění se zavázalo v rámci WTO, nebo v případě, že akt Společenství výslovně odkazuje na konkrétní ustanovení WTO.

21. Když Komise v rozhodnutí konstatuje, že podnik porušil článek 82 ES, posledně uvedený je povinen včas přijmout všechna opatření nezbytná k uvedení svého chování do souladu s tímto ustanovením, a to i v případě, že Komise v tomto rozhodnutí neuložila zvláštní opatření. Jestliže jsou uvedeným rozhodnutím uložena nápravná opatření, dotýčný podnik je povinen je provést – a to s uhrazením všech nákladů spojených s tímto prováděním – pod hrozbou, že mu bude uloženo penále v souladu s článkem 16 nařízení č. 17.

Žádné ustanovení Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) každopádně nebrání tomu, aby orgány pro hospodářskou soutěž členů WTO nařídily nápravná opatření, která omezují nebo upravují výkon práv duševního vlastnictví, které má podnik v dominantním postavení, jestliže vykonává tato práva protisoutěžním způsobem. Z čl. 40 odst. 2 Dohody TRIPS tedy výslovně vyplývá, že členové WTO mají právo upravit zneužívající užívání takových práv, aby byly vyloučeny škodlivé účinky na hospodářskou soutěž.

(viz body 801–802, 1189–1190, 1192)

Komise nemůže na třetí osobu delegovat vyšetřovací a vykonávací pravomoci, které jí svěruje nařízení č. 17. Naproti tomu je oprávněna dohlížet na provádění dotýčným podnikem nápravných opatření nařízených v rozhodnutí o protiprávním jednání a ujistit se, že ostatní opatření nezbytná k ukončení protisoutěžních účinků protiprávního jednání jsou zavčas plně provedena. Za tímto účelem je oprávněna vykonávat vyšetřovací pravomoci stanovené článkem 14 nařízení č. 17 a obrátit se popřípadě na externího odborníka, zejména aby si vyjasnila otázky technické povahy.

Navíc, pokud se Komise rozhodne požádat o pomoc externího odborníka, může posledně uvedenému předat informace a dokumenty, které získala v rámci výkonu svých vyšetřovacích pravomocí na základě článku 14 nařízení č. 17.

dářské soutěže Společenství nezávisle, objektivně a nestranně dohlížela nad plněním povinností vyplývajících z rozhodnutí o protiprávním jednání. V tomto ohledu je s její odpovědností neslučitelné, aby skutečný výkon práva Společenství závisel nebo byl ovlivněn vůlí nebo schopností podniku, kterému je rozhodnutí určeno, nést takové náklady.

Tím, že stanovila mechanismus dohledu zahrnující ustanovení nezávislého zmocněnce, který má jednat z vlastní iniciativy a na žádost třetích osob, jehož úloha se neomezuje na kladení otázek dotčenému podniku a informování Komise a který má časově neomezený přístup k informacím, dokumentům, do prostor a k zaměstnancům, jakož i ke zdrojovému kódu příslušných výrobků, Komise překračuje rámec situace, ve které ustanovuje vlastního externího odborníka, aby jí radil v průběhu šetření, pokud jde o provádění nápravných opatření.

Krom toho Komise nemá neomezenou diskreční pravomoc při stanovení nápravných opatření, která mají být uložena podnikům, aby ukončily protiprávní jednání. Zásada proporcionality v rámci uplatňování článku 3 nařízení č. 17 ukládá, aby povinnosti uložené podnikům za účelem ukončení protiprávního jednání nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení sledovaného cíle, tedy obnovení legality vzhledem k pravidlům, která byla porušena.

Žádné ustanovení nařízení č. 17 krom toho neopravňuje Komisi k tomu, aby uložila podnikům povinnost nést náklady, které jí samotné vzniknou v důsledku dohledu nad prováděním nápravných opatření.

(viz body 1256, 1264–1266,
1268–1270, 1274–1276)

Komisi totiž přísluší, aby jako orgán pověřený uplatňováním pravidel hospo-

22. Komise může v případě podniku, který se dopustil dvou zneužití dominantního postavení, aby mohla posoudit závažnost protiprávního jednání pro účely stano-

vení výše pokuty, zohlednit skutečnost, že tato dvě zneužití uplatňují strategii pákového efektu, jejímž cílem je využití dominantního postavení na výrobovém trhu za účelem rozšířit toto postavení na další sousední trhy.

Komise není na základě povinnosti uvést odůvodnění povinná ve svém rozhodnutí uvádět číselné údaje týkající se způsobu výpočtu pokut.

Komise může uplatnit násobící koeficient na tuto výchozí částku, aby pokutě zajistila dostatečný odrazující účinek, s ohledem na významnou hospodářskou sílu podniku v dominantním postavení. V tomto ohledu lze zohlednit existenci rizika, že se v budoucnu podnik dopustí stejného druhu protiprávního jednání s jinými výrobky.

V takovém případě Komise krom toho může stanovit jedinou výchozí částku pokuty pro obě dvě zneužití, aniž by byla povinná vysvětlit, jak se dělí mezi obě dvě zneužití.

(viz body 1344, 1352, 1360–1361, 1363)